

værdier at kende. På grund af manglen på etnografisk materiale kender vi kun disse værdier gennem det udtryk de giver dem i deres rolle som lærere, ikke i deres egenskab af medlemmer af et lokalsamfund (hvor de ifølge Foweraker er „the natural leaders“ (s.19).

Vi når ikke frem til at forstå de generelle politiske tendenser i Mexico gennem studiet af mobiliseringsprocessen i Chiapas, fordi der ikke gøres brug af det righoldige etnografiske materiale vi har til rådighed om Chiapas, og vi er dermed ikke i stand til at nå til en dybde i forståelsen, der ville gøre det muligt at sammenligne med andre politiske mobiliseringsprocesser.

Og vi når ikke at forstå Mexicos generelle politiske struktur gennem studiet af mobiliseringsprocessen i Chiapas, fordi vi studerer den folkelige politiske mobilisering som noget der befinder sig uden for „det politiske system“.

Leif Korsbæk
*Universidad Autónoma del Estado de
México
Toluca, Mexico*

ALFRED GELL: *Wrapping in Images: Tattooing in Polynesia.* Oxford Studies in Social and Cultural Anthropology – Cultural Forms. Oxford: Clarendon Press 1993. 347 sider, ill. ISBN 0-19-827869-1 hardback, pris £35.00.

Foreløbig tre udgivelser i samme serie, der alle har ordet wrapping i titlen, vidner om, at tanker om folder og indpakning er oppe i tiden (de andre to er Daniel Millers *Unwrapping Christmas* (anmeldt i dette nr.; red.) og Joy Hendrys *Wrapping Culture*, begge 1993). Det antropologiske blik rettes mod overfladen i en erkendelse af, at dén er lige så virkelig eller endnu mere virkelig, end ideen om en indre kerne af sandhed og ægthed, der hidtil har præget vore egne kulturelle kategorier.

I denne omgang handler det om at give subjekter en permanent indpakning i form af tatoveringer. Bogens titel er navnet på en helfiguratovering fra Marquesasøerne. Mere generelt refererer den til noget, Alfred Gell finder er en fælles-polynesiske tatoveringsmetafor, nemlig ideen om at indhulle personen i en beskyttende dobbelthud. Ideen går igen i anden traditionel polynesiske praksis, såsom tvangsopfedning og kolossale dragter af barkklæde.

Disse praksisformer fokuserer netop på overfladen og udtrykker ifølge Gell en personlighedsmodel, der er udbredt i de slægtskabsbaserede stillehavssamfund. Personen opfattes som summen af sine sociale relationer, og da huden er det organ, der på én gang udgør afgrænsningen fra og berøringsfladen til andre subjekter, er der en tendens til at opfatte huden som personen. Huden er den perfekte metafor for den relationelle personlighedsmodel, idet den fysiske set er en permeabel grænse, svarende til subjektet, der gennemtrænges af sine sociale relationer. Tatovering ligger ikke oven på huden, men inde i denne. Dermed tydeliggør den hudens permeable karakter, samtidig med at den i den polynesiske forståelse er en forsegling, dvs. en afgrænsning og beskyttelse af personen, både i omgangen med andre mennesker og med tapu, hellig kraft.

Som det fremgår af det foregående, har Gells bog et bredere teoretisk sigte end det, der udgør selve dens korpus, nemlig den historiske rekonstruktion af tatoveringens udbredelse og betydning i de polynesiske samfund i perioden for den tidlige europæiske kontakt, dvs. fra det sene attende århundrede til det tidlige tyvende. Kilderne er beretninger fra sømænd, opdagelsesrejsende, missionærer og (i den senere del af perioden) etnografer. Ud fra de ofte sparsomme beskrivelser af polynesiske tatoveringspraksis lykkes det Gell at skabe en fyldig oversigt over det, han med et udtryk lånt fra D. Sperber kalder tatoveringens epidemiologi, dvs. fænomenets udbredthed, og over hvilke sociale faktorer, der påvirker det. Metoden er en sammenlignende analyse af fem geografiske hovedregioner for tatoveringens ikonografiske og symbolsk-mytilogiske betydning såvel som af dens rolle i de socio-politiske strukturer.

Direkte modsat de historiske kilder, der hovedsageligt opfatter tatoveringens betydning som 1) æstetisk og 2) elitær, konkluderer Gell, at det æstetiske ofte spiller en sekundær rolle i forhold til førnævnte forseglingsstanke, og at tatovering hyppigere vidner om underkastelse end om magt og status. Der er fx flere lokale eksempler på, at høvdinge som de eneste samfundsmedlemmer ikke tatoveres, ligesom de polynesiske guder generelt opfattes som ikke-tatoverede.

En fælles polynesiske opfattelse af visse grundlæggende betydninger af tatovering er afgørende for, at Gell i det konkluderende kapitel kan opstille en samlet model over tatove-

ringspraksis i de forskellige samfund korreleret med de lokale politiske systemer. Heri ligger en antagelse af, at de politiske organiseringsformer i polynesiske samfund er variationer over et tema, og Gell opregner fire hovedtyper: En mellemtype (Tahiti), et konisk (Samoa), et devolutioneret (Marquesas, New Zealand) og et feudalt (Hawaii) politisk system. I mellemformen lægges størst vægt på selve den smertefulde tatoveringsproces (underkastelsen), i det koniske på helingsfasen (beskyttelsen), i det devolutionerede på de færdige tatoveringer (afgrænsningen), mens tatoveringen i det feudale samfund er ved at miste sin betydning i et politisk system, der nærmer sig det moderne. Gells typologisering er ikke så firkantet, som den måske lyder i resuméform, og retfærdiggøres yderligere af de polynesiske samfunds nære sproglige slægtskab og store sociale og kulturelle ligheder. Han inddrager selv kritikken af Stillehavet som antropologisk laboratorium, men mener, at kritikerne er gået for vidt og nægter at se de sammenhænge og lighedspunkter, der faktisk eksisterer.

En (anti-kulturrelativistisk) tanke, der præsenteres indledningsvis, er, at tatovering som konkret fænomen rummer en universel betydning, der går forud for de specifikke kulturelle fortolkninger. I denne forbindelse refererer Gell flere gange til tatoveringens rolle i marginaliserede grupper i det vestlige, moderne samfund og påpeger paralleller til det element af underkastelse og degradering, han finder i de polynesiske tatoveringer. Han baserer sig primært på den Lacan-inspirerede psykoanalytiker D. Anzieus bog *The Skin Ego* (New Haven 1989) om den selvoplevelse, der grundlægges i spejlingsfasen, hvor barnet for første gang oplever at være et individ adskilt fra moderen. Det universalistiske og psykologiske perspektiv er ikke særlig udviklet og spiller ingen stor rolle i den regionale analyse. Alligevel er det vigtigt at fremhæve, fordi det tydeligvis ligger til grund for flere af Gells hypoteser om hudens og dermed tatoveringens betydning.

Således rækker flere af Gells ideer om tatovering ud over Polynesien, ligesom hans samfundstypologier også vil kunne passe på magtstrukturer i andre dele af verden. Det er måske netop det, at de har stor generel gyldighed, der gør hans konklusioner overbevisende. Men han går ikke længere, end materialet kan bære, og nøjes med at antyde mulige

generaliseringer. Bogen er stadig først og fremmest en bog om Polynesien og kan meget vel læses som en bred introduktion til området, historisk såvel som kulturelt. Selv har jeg fundet den inspirerende i forhold til et austronesisk-melanesisk materiale, hvor hud også er en fundamental kulturel kategori.

Bogens sort-hvide illustrationer er stik og tegninger hentet fra de historiske kilder. De er flotte, men fåtallige, og man kunne ønske, at der var mange flere. Der er mange mindre og en del større trykfejl i bogen; fx er der meningsforstyrrende uoverensstemmelser mellem overskrifter, modeltekster og selve teksten. Trykfejl er lige så uoprettelige som tatoveringsfejl og derfor ekstra irriterende i en bog om dette emne.

Bente Wolff
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

ROLF GILBERG: *Mennesket Minik (1888-1918): En grønlanders liv mellem to verdener*. Espergårde: Forlaget ILBE 1994. 680 sider, 300 illustrationer. Pris 300 kr.

Etnografen Rolf Gilberg ønsker gennem sin skildring af mennesket Minik at fortælle et kapitel i inughuit-folkets (polareskimoernes) historie. Han kalder sin bog en etnohistorisk beretning. Endvidere har Gilberg ønsket at formidle i en form, der kan læses af enhver. Bogen kan ses som en gave til inughuit: Et stykke historieskrivning eller en annoteret kildesamling? Men det er en vægtig bog, ikke kun bogstaveligt, for man kan ikke andet end beundre Gilbergs utrættelige detektivarbejde.

Om Miniks historie skal der berettes i korthed. Hans skæbne var, sammen med sin far og 4 andre, at blive taget med til New York af polarforskeren Peary. Det var i 1897. Han var på det tidspunkt 10 år. Her blev de udsat for videnskabelig og almindelig interesse. De uvante forhold gjorde dem syge, med døden til følge for de fires vedkommende. En ung mand iblandt dem fik mulighed for at rejse hjem, men Minik, der havde mistet sin far og heller ingen nære slægtninge havde tilbage i Grønland, blev i USA som plejesøn i en familie med tilknytning til *The American Museum of Natural History*. Senere, og efter forskellige dramatiske hændelser i denne familie, synes de uskyldige barneår at være slut. Minik er ikke mere den charmerende lille dreng, men